

Sygn. akt VII Kz 378/19

POSTANOWIENIE

Dnia 29 sierpnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie VII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Adam Synakiewicz

Protokolant st. sekretarz sądowy Małgorzata Idzikowska-Oleszczyk

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej C.-Północ w C. D. G.

po rozpoznaniu w sprawie **F. D. L.**

oskarżonego z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

zażalenia wniesionego przez oskarżyciela publicznego

na postanowienie Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 7 maja 2019 roku wydane w sprawie XI K 1201/18

w przedmiocie umorzenia postępowania

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w związku z art. 438 pkt 3 k.p.k. oraz art. 29 ust 1 ustawy Prawo o adwokaturze w związku z § 17 ust 2 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu i art. 636 § 1 k.p.k.

postanawia

- zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że za podstawę prawną umorzenia postępowania wobec oskarżonego F. D. L. przyjąć art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z art. 30 k.k. - ustawa stanowi, że nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się czynu zabronionego w usprawiedliwionej nieświadomości jego bezprawności;
- w pozostałej części zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy;
- zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adwokat P. K. - Kancelaria Adwokacka w C. kwotę 516,60 złotych (pięćset szesnaście złotych i sześćdziesiąt groszy) tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną oskarżonemu z urzędu w postępowaniu przed sądem odwoławczym;
- obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Częstochowie postanowieniem z dnia 7 maja 2019 r. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. umorzył postępowanie wobec F. D. L., z uwagi na znikomą społeczną szkodliwość zarzucanego mu czynu.

Zażalenie na przedmiotowe postanowienie wniósł asesor prokuratury, zaskarżając je w całości oraz zarzucając mu obrazę przepisów prawa materialnego a to art. 115 § 2 k.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k., a w konsekwencji nieuzasadnione umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Wniesione zażalenie zasługiwało w części na uwzględnienie, albowiem zainicjowana jego wywiedzeniem kontrola instancyjna wykazała konieczność zmiany zaskarżonego postanowienia, ale nie co do istoty, jak postulował skarżący, lecz w zakresie podstawy faktycznej i co za tym idzie podstawy prawnej umorzenia postępowania.

Wyeksponować na wstępie należy, iż zgromadzony materiał dowodowy wskazuje bezspornie na to, że urodzony i stale zamieszkujący w Rumunii oskarżony F. D. L. wypełnił znamiona czynu zabronionego z art. 200 § 1 k.k. Oskarżony przyznał się bowiem w złożonych wyjaśnieniach do swego zachowania, związanego z obcowaniem płciowym z osobą w wieku poniżej lat 15, które miało miejsce w Rumunii (której obywatelem jest zarówno oskarżony, jak i pokrzywdzona) oraz w Polsce. Jednocześnie niesporne w sprawie jest nie tylko to, że oskarżony i pokrzywdzona A. G. w świetle tradycji mniejszości etnicznej, z której pochodzą (mniejszości romskiej), zawarli zgodnie i skutecznie małżeństwo, ale także to, że oboje uważali siebie za w pełni legalne małżeństwo i byli przekonani, że w tej sytuacji mają nie tylko prawo, ale wręcz obowiązek (opisywany przez pokrzywdzoną) obcowania płciowego ze sobą.

Idąc dalej, jak wynika to ze zgodnych wyjaśnień oskarżonego oraz zeznań świadków, w tym pokrzywdzonej, wedle ich stanu wiedzy obcując ze sobą płciowo nie zrobili oni nic złego, ani też nic wbrew swej woli oraz istotnej dla ich funkcjonowania woli rodzin romskich małżonków. Ich zdaniem postąpili oni zgodnie ze swoją kulturą i tradycją, zachowując się tak jak normalni małżonkowie, co było w pełni akceptowane przez ich rodziny, lokalną społeczność, jak również co było akceptowane w Rumunii, gdzie spędzili większość swojego życia i skąd rzeczeni przyjechali do pracy w Polsce. Mieli pełne przeświadczenie o legalności ich zachowania, według własnego prawa zwyczajowego oraz zgodnie z prawem miejsca, w którym się wychowali, skoro zawarli związek małżeński według prawa i tradycji swojej społeczności, po czym podjęli dobrowolne obcowanie płciowe, stanowiące wręcz element, o czym wiadomo Sądowi także z urzędu, potwierdzający skuteczność zawartego związku małżeńskiego.

W tej też sytuacji należy zwrócić uwagę na stan świadomości oraz właściwości osobiste oskarżonego F. D. L. i, co w aspekcie analizowanej sprawy najważniejsze, na jego świadomość prawną. Wszak oskarżony, co sam przyznał, jest osobą niewyedukowaną, pochodzącą i stale funkcjonującą tylko w społeczności romskiej, w której się urodził i wychował. Oskarżony zamieszkiwał prawie przez całe swe życie (oprócz dwóch ostatnich lat) w Rumunii, gdzie według jego wiedzy takie związki romskie były powszechnie akceptowalne. Wobec ograniczonej do minimum edukacji i funkcjonowania w zamkniętej społeczności oskarżony niewątpliwie nie znał innych norm społecznych, niż panujące w Rumunii i w społeczności romskiej. Ze spójnych wyjaśnień oskarżonego oraz zeznań członków rodziny jego, w tym A. G. wynika, że oskarżony nie miał pojęcia, że współżycie z nieletnią żoną popełnia w Polsce przestępstwo, gdyż był przekonany o akceptowalności takiego zachowania. W przeświadczeniu o legalności swego zachowania oskarżony był także utwierdzony w świetle jedynej znanej sobie tradycji, czyli tradycji romskiej, co potwierdzają zeznania rodziców A. G. oraz dowód z opinii biegłego kulturoznawcy. Z relacji uczestników postępowania, jak i z dowodu z opinii biegłego kulturoznawcy wynika przecież, że w społeczności romskiej zawierane są śluby już z osobami w wieku lat czternastu.

Stwierdzić więc należy, iż oskarżony F. D. L. nie wiedział, że jego zachowanie stanowi w Polsce przestępstwo. Jedyne normy moralne, społeczne i prawne jakie znał nie wskazywały na to, że obcując płciowo z faktycznie czternastoletnią żoną uczynił coś nielegalnego. Będąc urodzonym w Rumunii Romem mógł być zatem w sposób usprawiedliwiony przeświadczony o tym, że jego zachowanie, jako R., jest również legalne w kraju, do którego przyjechał. Oskarżony, pozostając w zamkniętej społeczności, będąc w niej wychowany i ukształtowany, nie wiedział o nielegalności współżycia z osobą poniżej 15 roku życia, którą poślubił zgodnie z wyznawanym obrządkiem, podyktowanym wielowiekową tradycją. Nadto przebywając w Polsce nie miał on prawie żadnego kontaktu z polską obyczajnością. Zdaniem Sądu Okręgowego przeświadczenie oskarżonego o braku nielegalności obcowania płciowego z pokrzywdzoną było w pełni usprawiedliwione, z uwagi na niski stopień socjalizacji, świadomości i wiedzy oskarżonego, a nadto wychowanie go w obcej kulturze, w której takie zachowanie było i jest powszechnie akceptowalne. Oskarżony, co trzeba raz jeszcze podkreślić, funkcjonuje w zamkniętej społeczności romskiej i nie zna obyczajności panującej w Polsce, w tym dostatecznie i polskiego języka, podobnie jak pokrzywdzona. Tym samym należało przyjąć, że nie popełnił on przestępstwa, skoro dopuścił się czynu zabronionego w usprawiedliwionej nieświadomości jego bezprawności.

Dla dopełnienia rozważań instancji odwoławczej wskazać trzeba, iż co do zasady Sąd Okręgowy podziela wyeksponowany w środku odwoławczym zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 115 § 2 k.k. Obcowanie płciowe z osobą małoletnią poniżej 15 roku życia, nawet jeżeli oskarżony i pokrzywdzona uczynili to w zgodzie z własnym prawem zwyczajowym, nie stanowi o znikomej społecznej szkodliwości takiego czynu, gdyż jest on powszechnie i kategorycznie społecznie nieakceptowalny w społeczeństwie, ustanawiającym normy prawne, obowiązujące na polskim terytorium, co stanowi państwową prerogatywę, zwłaszcza wobec szczególnie chronionego przedmiotu ochrony w postaci wolności seksualnej osób małoletnich poniżej 15 roku życia. Z tej przyczyny należało wyeliminować z podstawy prawnej umorzenia postępowania art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.

Odnosząc się do postawy procesowej prokuratora nie można przy tym stracić z pola widzenia okoliczności, że wniesiony przeciwko F. D. L. akt oskarżenia jest w swej istocie wewnętrznie sprzeczny. Z jednej strony bowiem prokurator stawia oskarżonemu zarzut dokonania przestępstwa z art. 200 § 1 k.k. Z drugiej jednak strony prokurator wieńczy skargę główną argumentacją, że „pomimo zapisów kodeksu karnego, wiązanie tradycji rzymskiej z pedofilią nie jest w żadnym wypadku uzasadnione”. W tej sytuacji można skonstatować, że argumentacja prokuratora zawarta w akcie oskarżenia zdaje się być zbieżna ze sposobem zakończenia postępowania karnego poprzez jego umorzenie.

Sumując, skoro oskarżony F. D. L. obcując płciowo z A. G., która przed podjęciem obcowania płciowego między nimi stała się jego rzymską żoną, był przeświadczony o legalności takiego zachowania, jako zgodnego z tradycją i zwyczajami rzymskiej społeczności, zaś z drugiej strony nie znał on zasad polskiego prawa karnego, w tym nie posiadał wiedzy o nielegalności obcowania płciowego z osobą w wieku poniżej 15 lat - bez względu na to, iż osoba ta jest w świetle prawa zwyczajowego pełnoprawną żoną sprawcy – należało umorzyć postępowanie w jego sprawie uznając, iż nieświadomość bezprawności opisanego zachowania po stronie oskarżonego, w świetle opisanych faktów, była w pełni usprawiedliwiona.

Kończąc, na konieczność umorzenia postępowania wobec oskarżonego wskazywał również stan jego świadomości co do obcowania płciowego z osobą w wieku 14 lat. Wszak współżycie z A. G., poza uprawnieniem wynikającym z zawarcia związku małżeńskiego, oskarżony argumentował również tym, że nie zdawał sobie sprawy z jej faktycznego wieku, z uwagi na dojrzały wygląd zewnętrzny żony. Mając więc w polu widzenia również tę okoliczność, iż sama pokrzywdzona w swych zeznaniach nie potrafiła wskazać nawet daty swego urodzenia, co czyni wyjaśnienia oskarżonego wiarygodnymi również w tej części, także należało umorzyć względem niego postępowanie.

Z tych wszystkich powodów Sąd Okręgowy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.